Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

26. dubna 2012 *

„Příslušnost a uznávání a výkon rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti — Nařízení (ES) č. 2201/2003 — Nezletilé dítě, které má obvyklé bydliště v Irsku, kde bylo opakovaně umístěno do péče — Agresivní chování, které je nebezpečné pro samo dítě — Rozhodnutí o umístění dítěte do uzavřeného zařízení v Anglii — Rozsah věcné působnosti nařízení — Článek 56 — Konzultační a schvalovací postup — Povinnost uznat nebo prohlásit vykonatelnost rozhodnutí o umístění dítěte do uzavřeného zařízení — Předběžná opatření — Naléhavé řízení o předběžné otázce“

Ve věci C-92/12 PPU,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím High Court (Irsko) ze dne 16. února 2012, došlým Soudnímu dvoru dne 17. února 2012, v řízení

Health Service Executive

proti

S. C.,

A. C.,

za přítomnosti:

Attorney General,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení J. N. Cunha Rodrigues, předseda senátu, U. Lõhmus, A. Rosas (zpravodaj), A. Ó Caoimh a A. Arabadžev, soudci,

generální advokátka: J. Kokott,

vedoucí soudní kanceláře: L. Hewlett, vrchní rada,

s přihlédnutím k žádosti předkládajícího soudu ze dne 16. února 2012, došlé Soudnímu dvoru dne 17. února 2012, o projednání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce v naléhavém řízení v souladu s článkem 104b jednacího řádu Soudního dvora,

s přihlédnutím k rozhodnutí druhého senátu ze dne 29. února 2012 vyhovět uvedené žádosti,

* Jednací jazyk: angličtina.

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 26. března 2012,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za Health Service Executive A. Coxem, advocate, F. McEnroyem, SC, a S. McKechnie, BL,

— za S. C. G. Durcanem, SC, B. Barringtonem, BL, a C. Ghent, advocate,

— za A. C. C. Stewart, SC, F. McGathem, BL, N. McGrathem, solicitor, jakož i C. Dignamem, advocate,

— za Irsko E. Creedon, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s C. Corriganem, SC, a C. Powerem, BL, jakož i K. Duggan,

— za německou vládu J. Kemper, jako zmocněnkyní,

— za vládu Spojeného království H. Walker, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s M. Gray, barrister,

— za Evropskou komisi M. Wilderspinem a D. Calciu, jako zmocněnci,

po vyslechnutí generální advokátky,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (Úř. věst. L 338, s. 1, Zvl. vyd. 19/06, s. 243; dále jen „nařízení“), a zejména jeho článků 1, 28 a 56.

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi Health Service Executive (ředitelství pro veřejné zdraví, dále jen „HSE“) na straně jedné a dítětem a jeho matkou na straně druhé ve věci umístění tohoto dítěte do uzavřené ústavní péče nacházející se v Anglii.

Právní rámec

Unijní právo

3 Druhý, pátý, šestnáctý, jakož i dvacátý první bod odůvodnění nařízení č. 2201/2003 stanoví:

„(2) Evropská rada na zasedání v Tampere potvrdila zásadu vzájemného uznávání soudních rozhodnutí jako základ vytvoření skutečného soudního prostoru a jako prioritu určila právo na styk s dítětem.

[…]

(5) V zájmu zajištění rovnosti všech dětí se toto nařízení vztahuje na veškerá rozhodnutí ve věci rodičovské zodpovědnosti, včetně opatření k ochraně dítěte, bez jakýchkoliv vazeb na řízení ve věcech manželských.

[…]

(16) Toto nařízení nebrání soudům členských států učinit v naléhavých případech předběžná opatření, včetně ochranných [zajišťovacích], s ohledem na osoby nebo majetek vyskytující se v uvedeném státě.

[…]

(21) Uznání a výkon rozhodnutí vydaných v členském státě by měly být založeny na zásadě vzájemné důvěry a důvody pro neuznání by měly být omezeny na nezbytné minimum.“

4 Oblast působnosti nařízení je upravena v jeho článku 1. V odstavci 1 písm. b) tohoto článku se stanoví, že se toto nařízení bez ohledu na druh soudu vztahuje na občanskoprávní věci týkající se přiznání, výkonu, převedení a úplného nebo částečného odnětí rodičovské zodpovědnosti. Článek 1 odst. 2 nařízení vyjmenovává oblasti, jichž se mohou věci uvedené v odst. 1 písm. b) týkat, k nimž patří zejména pod písmenem d) uvedené „umístění dítěte do pěstounské rodiny nebo ústavní péče“. Článek 1 odst. 3 písm. g) nařízení stanoví, že toto nařízení se nevztahuje na opatření přijatá v důsledku trestných činů spáchaných dětmi.

5 Článek 2 nařízení zní:

„Pro účely tohoto nařízení se rozumí:

1) ‚soud‘ zahrnuje všechny orgány členských států příslušné k rozhodování ve věcech spadajících do oblasti působnosti tohoto nařízení podle článku 1;

[…]

4) ‚rozhodnutím‘ se rozumí […] rozhodnutí týkající se rodičovské zodpovědnosti, vydané soudem členského státu, bez ohledu na to, jak je označeno, včetně výrazů ‚rozhodnutí‘, ‚rozsudek‘, ‚usnesení‘ nebo ‚nařízení‘;

[…]

7) ‚rodičovskou zodpovědností‘ se rozumějí veškerá práva a povinnosti fyzické nebo právnické osoby týkající se dítěte nebo jmění dítěte, která jsou jí svěřena [soudním] rozhodnutím, právními předpisy nebo právně závaznou dohodou. Tento pojem zahrnuje především právo péče o dítě a právo na styk s dítětem;

[…]

9) ‚právem péče o dítě‘ se rozumějí práva a povinnosti týkající se péče osoby o dítě, a zejména právo určit místo bydliště dítěte;

[…]“

6 Článek 8 odst. 1 nařízení stanoví:

„Soudy členského státu jsou příslušné ve věci rodičovské zodpovědnosti k dítěti, které má v době podání žaloby obvyklé bydliště na území tohoto členského státu.“

7 Článek 15 nařízení výjimečně a za splnění několika podmínek připouští postoupení věci soudy členského státu příslušnými ve věci na soud jiného členského státu, ke kterému má dítě zvláštní vztah, pokud se domnívají, že tento soud je [má] vzhledem ke svému umístění vhodnější [lepší předpoklady] k projednání věci, a pokud je to v nejlepším zájmu dítěte.

8 Článek 20 nařízení v naléhavých případech dovoluje soudům členského státu stran osob v tomto státě přijmout předběžná a zajišťovací opatření přípustná podle práva tohoto členského státu, a to i když je podle tohoto nařízení k rozhodování ve věci samé příslušný soud jiného členského státu.

9 V kapitole III oddíle 1 nařízení, článek 21 tohoto nařízení, nadepsaný „Uznávání rozhodnutí“, stanoví:

„1. Rozhodnutí vydaná v některém členském státě jsou v jiných členských státech uznávána, aniž by bylo vyžadováno zvláštní řízení.

[…]

3. Aniž je dotčen oddíl 4 této kapitoly, může kterákoliv dotčená osoba postupy uvedenými v oddílu 2 této kapitoly požádat o vydání rozhodnutí o uznání nebo neuznání rozhodnutí.

Místní příslušnost soudů uvedených v seznamu, který každý členský stát zašle Komisi na základě článku 68, se určuje podle vnitrostátního práva členského státu, ve kterém je návrh na uznání nebo neuznání rozhodnutí podáván.

4. Je-li otázka uznání rozhodnutí vznesena u soudu členského státu jako předběžná otázka, může o ní tento soud rozhodnout.“

10 Článek 23 nařízení, nadepsaný „Důvody pro neuznání rozhodnutí ve věci rodičovské zodpovědnosti“, uvádí okolnosti, za kterých se rozhodnutí ve věci rodičovské zodpovědnosti neuzná, mezi kterými je pod bodem g) uveden případ, „jestliže nebyl dodržen postup stanovený v článku 56“.

11 V kapitole III oddíle 2 nařízení, článek 28 tohoto nařízení, nadepsaný „Vykonatelná rozhodnutí“, stanoví:

„1. Výkon rozhodnutí o výkonu rodičovské zodpovědnosti ve vztahu k dítěti vydaných v členském státě, v němž jsou vykonatelná a která byla doručena, je nařízen v jiném členském státě, byla-li tam tato rozhodnutí na návrh kterékoli zúčastněné strany prohlášena za vykonatelná.

2. Ve Spojeném království však bude takové rozhodnutí vykonáno v Anglii a Walesu, ve Skotsku nebo Severním Irsku poté, co bylo na návrh kterékoli zúčastněné strany v této části Spojeného království zaregistrováno za účelem výkonu.“

12 Podle článku 31 nařízení:

„1. Soud, u kterého byl návrh [na prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí] podán, neprodleně rozhodne, přičemž ani osoba, vůči níž je výkon navrhován, ani dítě, nejsou v tomto stadiu řízení oprávněny podat k návrhu jakékoli připomínky.

2. Návrh může být zamítnut pouze na základě některého z důvodů uvedených v článcích 22, 23 a 24.

3. Rozhodnutí nesmí být za žádných okolností přezkoumáváno ve věci samé.“

13 Článek 33 nařízení mimo jiné přiznává kterékoliv straně právo podat proti rozhodnutí o návrhu na prohlášení vykonatelnosti opravný prostředek. V odstavci 5 uvádí, že „opravný prostředek proti prohlášení vykonatelnosti musí být podán do jednoho měsíce od doručení tohoto prohlášení. Jestliže má strana, vůči níž se výkon požaduje, obvyklé bydliště v jiném členském státě, než ve kterém bylo prohlášení vykonatelnosti vydáno, činí lhůta pro podání opravného prostředku dva měsíce a počíná běžet dnem doručení prohlášení vykonatelnosti této straně osobně nebo v místě jejího bydliště“.

14 Článek 34 nařízení, nadepsaný „Odvolací soudy a opravné prostředky proti jejich rozhodnutím“, stanoví, že rozhodnutí vydané na základě opravného prostředku může být napadeno pouze v rámci řízení uvedených v seznamu, který každý členský stát zašle Komisi podle článku 68 nařízení.

15 V kapitole III oddíle 4 nařízení články 41 a 42 tohoto nařízení stanoví, že právo na styk s dítětem přiznané vykonatelným rozhodnutím vydaným v jednom členském státě a vykonatelné rozhodnutí stanovující navrácení dítěte vydané v jednom členském státě se uznávají a jsou vykonatelná v jiném členském státě bez nutnosti prohlášení vykonatelnosti a bez možnosti námitky proti uznání rozhodnutí, pokud k nim je připojeno osvědčení vydané soudem v členském státě původu.

16 Kapitola IV nařízení, nadepsaná „Spolupráce mezi ústředními orgány ve věcech rodičovské zodpovědnosti“, obsahuje články 53 až 58. Podle článku 53 nařízení určí každý členský stát jeden nebo více ústředních orgánů, které budou nápomocny při používání tohoto nařízení, a stanoví místní nebo věcnou příslušnost každého orgánu.

17 Článek 55 nařízení, nadepsaný „Spolupráce ve věcech týkajících se rodičovské zodpovědnosti“, ve svém bodě d) stanoví:

„Ústřední orgány na žádost ústředního orgánu jiného členského státu nebo nositele rodičovské zodpovědnosti spolupracují v jednotlivých věcech v zájmu dosažení cílů tohoto nařízení. Proto činí přímo nebo prostřednictvím orgánů veřejné moci nebo jiných subjektů veškeré potřebné kroky v souladu s právem tohoto členského státu ve věci ochrany osobních údajů, aby

[…]

d) poskytovaly informace a pomoc, které soudy potřebují při používání článku 56“.

18 Článek 56 nařízení, nadepsaný „Umístění dítěte v jiném členském státě“, uvádí:

„1. V případě, že soud příslušný podle článků 8 až 15 zvažuje umístění dítěte do ústavní péče nebo do pěstounské rodiny a pokud k tomuto umístění má dojít v jiném členském státě, soud nejprve konzultuje ústřední orgán nebo jiný příslušný orgán tohoto členského státu, pokud se v tomto jiném členském státě pro vnitrostátní případy umístění dětí vyžaduje zásah orgánu veřejné moci.

2. Rozhodnutí o umístění uvedené v odstavci 1 lze v dožadujícím členském státě vydat, pouze pokud příslušný orgán dožádaného členského státu s umístěním souhlasil.

3. Postupy pro konzultaci nebo udělení souhlasu uvedené v odstavcích 1 a 2 se řídí vnitrostátním právem dožádaného členského státu.

4. V případě, že soud příslušný podle článků 8 až 15 rozhodne o umístění dítěte do pěstounské rodiny a pokud k tomuto umístění má dojít v jiném členském státě a pro vnitrostátní případy umístění dětí se v tomto členském státě nevyžaduje žádný zásah orgánu veřejné moci, uvědomí o tom příslušný soud ústřední orgán nebo jiný příslušný orgán tohoto členského státu.“

Irský právní rámec

19 Z odpovědi na žádost o vysvětlení adresované předkládajícímu soudu na základě čl. 104 odst. 5 jednacího řádu Soudního dvora a z vyjádření předloženého A. C. vyplývá, že v irském právu neexistuje žádný legislativní rámec, na němž by bylo možné založit pravomoc povolit nebo upravit umístění nezletilého do uzavřeného zařízení z terapeutických a výchovných důvodů ať již na území nebo mimo území tohoto státu. High Court se přesto prohlásil příslušným rozhodnout o takovýchto žádostech o umístění do uzavřených zařízení.

20 Zásady vytvořené judikaturou předkládajícího soudu mají být nahrazeny legislativním rámcem. Takovýto systém byl vytvořen novelizací zákona o sociálně-právní ochraně dětí [Child Care (Amendment) Act 2011], která ale zatím nenabyla účinnosti.

21 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že podle irského práva může High Court rozhodnout o žádosti o umístění dítěte do uzavřeného zařízení z ochranných důvodů. Při výkonu vlastních a ústavních pravomocí, jejichž cílem je chránit a uplatňovat práva dítěte, může tento soud výjimečně a na krátkou dobu nařídit, aby bylo dítě za účelem ochrany umístěno do uzavřeného zařízení z důvodu vyššího zájmu a za podmínky, že existují terapeutické důvody odůvodňující takovéto umístění. Za tímto účelem může soud povolit umístění dítěte do uzavřeného zařízení, jež se nachází v zahraničí. Tato rozhodnutí se vydávají výlučně formou předběžných opatření a podléhají pravidelné a důkladné soudní kontrole, která se provádí zpravidla každý měsíc.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

Skutkové okolnosti sporu v původním řízení

22 S. C. je nezletilým dítětem irské státní příslušnosti, které má obvyklé bydliště v Irsku. Jeho matka, A. C., žije v Londýně (Spojené království). Bydliště jeho otce předkládací rozhodnutí neuvádí.

23 V průběhu roku 2000 bylo dítě svěřeno do dobrovolné péče HSE, které je v Irsku zákonem stanoveným orgánem odpovědným za děti v opatrovnictví státu. Dne 20. července 2000 vydal District Court usnesení, na základě kterého byla S. C. svěřena do péče HSE až do dovršení svých osmnácti let věku podle článku 18 zákona o ochraně dětí (Child Care Act, 1991).

24 S. C. byla opakovaně umísťována už od svého dětství do pěstounských rodin, jakož i do otevřených nebo uzavřených zařízení nacházejících se v Irsku.

25 S. C. je mimořádně zranitelná a má zvýšenou potřebu ochrany. Několikrát uprchla z míst svého umístění a její chování se vyznačuje opakovaným vystavováním se riziku, jakož i násilím, agresivitou a sebepoškozováním.

26 Poslední umístění do uzavřeného zařízení v Irsku bylo neúspěšné. Dítě se izolovalo, odmítalo se podílet na svém programu terapeutické péče a jeho situace se rychle zhoršila. Uprchlo a provedlo několik pokusů o sebevraždu.

27 Všichni zdravotničtí odborníci se shodli, že za účelem své vlastní ochrany musí dítě zůstat v uzavřeném zařízení, aby se mohlo podrobit klinickému vyšetření a vhodným terapeutickým zákrokům. Měli nicméně za to, že v Irsku neexistuje žádné zařízení, které by odpovídalo zvláštním potřebám S. C.

28 Z důvodu zvláštních okolností se HSE domnívalo, že potřeby dítěte, pokud jde o péči, ochranu a blaho, si vyžadují neodkladné umístění do uzavřené ústavní péče v Anglii. Výběr zařízení byl zřejmě proveden na základě skutečnosti, že S. C. opakovaně vyjadřovala své přání být blíže své matce, a že žádná jiná alternativa umístění lépe nevyhovovala zvláštním potřebám S. C.

29 Z důvodu naléhavosti HSE návrhem na vydání předběžného opatření požádalo High Court, aby nařídil umístění S. C. do vybraného uzavřeného zařízení nacházejícího se v Anglii.

Postup pro získání souhlasu příslušného orgánu dožádaného členského státu s umístěním ve smyslu čl. 56 odst. 2 nařízení

30 Dne 29. září 2011 HSE informovalo irský ústřední orgán o řízení vedeném u High Court o umístění dítěte v jiném členském státě na základě článku 56 nařízení. Trval na získání souhlasu ústředního orgánu pro Anglii a Wales stanoveného článkem 56 nařízení s umístěním S. C. Irský ústřední orgán HSE odpověděl, že žádost o souhlas na základě tohoto článku byla postoupena ústřednímu orgánu pro Anglii a Wales.

31 Dne 25. října 2011 International Child Abduction and Contact Unit (ICACU), jednající jménem Lord Chancellor, který je ústředním orgánem pro Anglii a Wales, jakož i Official Solicitor (správní ředitel ústředního orgánu pro Anglii a Wales) zaslali irskému ústřednímu orgánu dopis se záhlavím uzavřeného zařízení a městské rady města, v němž se zařízení nachází, který označili za dopis pocházející od tohoto místního orgánu. Uvedený dopis uvádí, že uzavřené zařízení s umístěním S. C. souhlasilo.

32 Dne 10. listopadu 2011 ICACU a Official Solicitor zaslali irskému ústřednímu orgánu dopis uzavřeného zařízení, ve kterém toto posledně uvedené zařízení potvrdilo, že v něm může být S. C. umístěna, jak je uvedeno v článku 56 nařízení. Uvedli, že uzavírají spis, protože umístění bylo tímto potvrzeno.

Usnesení High Court o umístění

33 Dne 2. prosince 2011 High Court, který jednal v rámci své pravomoci ve věcech rodičovské zodpovědnosti, rozhodl, že zájmy S. C. vyžadují naléhavé přemístění dítěte do uzavřené terapeutické a výchovné ústavní péče v Anglii. Nařídil tedy umístění S. C. do tohoto specializovaného zařízení v Anglii na krátkou dobu na základě předběžného opatření a přitom stanovil, že podmínky pro její umístění a její nejlepší zájmy je nutno pravidelně přezkoumat. Takovéto umístění, které se vyznačuje nuceným zadržením, se v irském právu nazývá „secure care“ (dále jen „zadržení za účelem ochrany“).

34 Ve svém předběžném opatření předkládající soud zejména uvedl, že souhlas vyžadovaný čl. 56 odst. 2 nařízení vydal ústřední orgán pro Anglii a Wales a tento nebyl v rozporu s ustanoveními nařízení ani zákona. Zdůraznil, že vzhledem k naléhavosti věci nebyla upravena otázka případného řízení v Anglii a Walesu za účelem uznání a prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí o umístění podle nařízení.

35 Na základě tohoto předběžného opatření HSE přemístilo S. C. do Anglie, kde se dítě od té doby v rámci zadržení za účelem ochrany nachází. V okamžiku přemístění HSE nepožádalo o vydání prohlášení vykonatelnosti předběžného opatření o umístění ve Spojeném království.

Řízení probíhající před předkládajícím soudem

36 Předkládající soud konstatoval, že všichni účastníci řízení, kromě samotného dítěte, souhlasí, že umístění do uzavřeného zařízení odpovídá zvláštním potřebám dítěte. Nicméně s ohledem na vyjádření účastníků řízení a s ohledem na důkazy, které mu byly předloženy, vyjádřil předkládající soud pochybnosti ohledně některých otázek.

37 Zaprvé se předkládající soud domnívá, že musí být rozhodnuta otázka, zda usnesení ze dne 2. prosince 2011 spadá do rozsahu působnosti nařízení, protože se týká opatření odnětí svobody.

38 Zadruhé z důkazů předložených předkládajícímu soudu jasně nevyplývá, který konkrétní orgán je v anglickém právu výslovně určen jako „příslušný orgán“ ve smyslu článku 56 nařízení.

39 V čestném prohlášení předloženém předkládajícímu soudu totiž ústřední orgán pro Anglii a Wales prohlásil, že nebyl „příslušným orgánem“ ve smyslu článku 56 nařízení, a že neexistuje příslušný orgán stanovený pro účely tohoto článku v tom smyslu, že by tuto funkci mohlo plnit několik subjektů.

40 Předkládající soud uvádí, že souhlas požadovaný podle uvedeného článku v praxi zřejmě vydává zařízení, do něhož má být dítě umístěno. V případě, že by soud jednoho členského státu mohl nařídit, že se dítě má umístit do zařízení na území jiného členského státu, a že by toto zařízení bylo samo o sobě „příslušným orgánem“, by mohlo dojít ke střetu zájmů, neboť toto zařízení by mohlo mít z umístění zisk. Předkládající soud uvádí, že podle odborníka, kterého přizval, musí souhlas požadovaný článkem 56 nařízení pocházet od veřejnoprávního subjektu.

41 Zatřetí se předkládající soud zabývá otázkou uznání a prohlášení vykonatelnosti usnesení, jímž se umístění S. C. nařizuje.

42 Poukazuje na to, že pokud by řízení o uznání a prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí o umístění dítěte muselo být zahájeno a ukončeno dříve, než bude dítě členským státem umístěno v jiném členském státě, v praxi by to v naléhavých případech zbavovalo nařízení účinku. Naopak, kdyby bylo dítě umístěno do zařízení dožádaného státu před ukončením tohoto řízení a kdyby usnesení o umístění nemohlo před tímto datem vyvolávat účinky, mohlo by to rovněž ohrozit zájmy dítěte, zejména pokud jde o ochranu.

43 Vzhledem k důkazům, které mu byly předloženy, si předkládající soud klade otázku, zda příslušné orgány Spojeného království mohou oprávněně přijmout opatření na základě usnesení ze dne 2. prosince 2011, zejména před tím, než toto usnesení bude prohlášeno vykonatelným. Pokud by tato opatření mohla být přijata pouze v rámci přijetí předběžných a zajišťovacích opatření anglickými soudy podle článku 20 nařízení, znamenalo by to, že by důležitá rozhodnutí týkající se ochrany S. C. po dlouhou dobu a v kritickém okamžiku, pokud jde o její umístění a odnětí svobody, mohla být přijata soudem, který není soudem, v jehož obvodu se nachází její obvyklé bydliště. Takováto situace by byla v rozporu se základními cíli nařízení.

44 Předkládající soud se táže, jak je nutno postupovat v případě, kdy zadržení zřejmě není v souladu s nařízením, a zda je v takovémto případě S. C. oprávněna zařízení, v němž je v současnosti zadržována, jednoduše opustit, přestože se všichni účastníci řízení, kromě samotného dítěte, shodují v tom, že je v jeho nejlepším zájmu, aby v tomto zařízení dočasně zůstalo.

45 Začtvrté z předložených důkazů vyplývá, že by při každém obnovení usnesení o pokračování zadržení dítěte z ochranných důvodů mohly být požadovány nové souhlasy podle článku 56 nařízení a nové žádosti o uznání a prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí o umístění.

46 Kdyby podle předkládajícího soudu byly pro obnovení usnesení stanoveny takovéto požadavky, mělo by to vážné dopady na praktické a účinné provádění usnesení přijatých předkládajícím soudem, nebo na trvalost umístění dětí, jako je S. C. Stanovením požadavku získání nového souhlasu a nového prohlášení o uznání a nového prohlášení vykonatelnosti pro každé obnovení by byl zpochybněn účel tohoto systému umístění.

47 Za účelem posoudit nejlepší způsob ochrany zájmů dítěte ve věci v původním řízení a rozhodnout, zda je nutno zachovat jeho umístění do uzavřené ústavní péče nacházející se v Anglii, se High Court rozhodl přerušit řízení a předložit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Spadá rozhodnutí, na jehož základě je dítě po určitou dobu zadrženo v zařízení poskytujícím léčebnou a výchovnou péči v jiném členském státě, do věcné působnosti nařízení […]?

2) V případě kladné odpovědi na první otázku, jaké povinnosti případně vyplývají z článku 56 nařízení […], pokud jde o povahu konzultací a schvalovací mechanismus k zajištění účinné ochrany dítěte, které má být za těchto podmínek zadrženo?

3) Pokud soud členského státu zvažoval umístění dítěte po určitou dobu do zařízení v jiném členském státě a obdržel souhlas tohoto státu podle článku 56 nařízení […], musí být rozhodnutí soudu, kterým je nařízeno umístění dítěte po určitou dobu do zařízení nacházejícího se v jiném členském státě, uznáno anebo prohlášeno za vykonatelné v tomto jiném členském státě k tomu, aby mohlo být toto umístění uskutečněno?

4) Má rozhodnutí soudu, kterým je nařízeno umístění dítěte po určitou dobu do zařízení nacházejícího se v jiném členském státě, se kterým tento členský stát podle článku 56 nařízení […] souhlasil, nějaký právní účinek v tomto jiném členském státě dříve, než bude v návaznosti na řízení zahájené za účelem vydání prohlášení o uznání nebo vykonatelnosti takové prohlášení vydáno?

5) Pokud je platnost rozhodnutí soudu, kterým je nařízeno umístění dítěte po určitou dobu do zařízení nacházejícího se v jiném členském státě podle článku 56 nařízení […], prodloužena na další určité období, musí být souhlas jiného členského státu podle článku 56 získán při každém prodloužení?

6) Pokud je platnost rozhodnutí soudu, kterým je nařízeno umístění dítěte po určitou dobu do zařízení nacházejícího se v jiném členském státě podle článku 56 nařízení […], prodloužena na další určité období, musí být rozhodnutí uznáno anebo prohlášeno za vykonatelné v tomto jiném členském státě při každém prodloužení?“

K naléhavému řízení

48 High Court požádal, aby byla tato žádost o rozhodnutí o předběžné otázce projednána v naléhavém řízení upraveném v článku 104b jednacího řádu.

49 Předkládající soud tuto žádost odůvodnil zaprvé tím, že uvedl, že se tato věc týká dítěte zadrženého proti své vůli za účelem ochrany v uzavřené ústavní péči. Zadruhé vysvětluje, že se současně jedná o řízení, které se týká péče o dítě, které má obvyklé bydliště v Irsku a které předkládající soud umístil do uzavřeného zařízení, které se nachází na území jiného členského státu, v němž jeho vlastní příslušnost závisí na použitelnosti nařízení na toto řízení o umístění, a v důsledku toho na odpovědi na předložené otázky. Ve své odpovědi na žádost o vysvětlení předkládající soud zdůraznil, že situace dítěte vyžaduje naléhavá opatření. Dítě se blíží své plnoletosti, odkdy už nebude spadat do pravomoci předkládajícího soudu v oblasti ochrany dětí, a jeho stav vyžaduje, aby bylo na krátkou dobu umístěno do uzavřeného zařízení a aby se použil program omezené a postupně narůstající svobody s cílem umožnit, aby bylo umístěno u své rodiny v Anglii.

50 Za těchto podmínek druhý senát Soudního dvora dne 29. února 2012 na návrh soudce zpravodaje po vyslechnutí generální advokátky rozhodl vyhovět žádosti předkládajícího soudu o projednání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce v naléhavém řízení.

Úvodní poznámky

51 Souběžně s žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce předkládající soud nařídil HSE, aby na základě článku 20 nařízení požádalo o spolupráci High Court of Justice (England and Wales), Family Division (Spojené království), aby byla do vydání rozhodnutí Soudního dvora v této věci zajištěna péče a účinná ochrana dítěte v uzavřeném zařízení v Anglii.

52 Dne 24. února 2012 podalo HSE u High Court of Justice (England &Wales), Family Division návrh na vydání předběžných a zajišťovacích opatření podle článku 20 nařízení v souvislosti s umístěním S. C. v Anglii. Téhož dne posledně uvedený soud této žádosti vyhověl. Předběžným opatřením bylo zejména nařízeno, aby až do vydání jiného rozhodnutí tímto soudem S. C. byla povinna pobývat v uzavřeném zařízení nacházejícím se v Anglii, aby jí zde byla poskytnuta péče a nezbytná léčba, a aby ředitel a personál tohoto zařízení měli pravomoc přijmout některá opatření, včetně použití síly, pokud to bude nezbytné, aby S. C. zadrželi nebo vrátili do dotyčného zařízení.

53 HSE rovněž navrhlo, aby rozhodnutí předkládajícího soudu, jímž bylo dne 2. prosince 2011 nařízeno umístění S. C. do uzavřeného zařízení v Anglii, bylo prohlášeno za vykonatelné ve Spojeném království vůči S. C., zastoupené jejím procesním opatrovníkem, A. C. a místnímu orgánu, pod který toto zařízení spadá. Tento návrh byl podán dne 24. února 2012.

54 Usnesením ze dne 8. března 2011 High Court of Justice (England & Wales), Family Division potvrdil, že rozhodnutí předkládajícího soudu ze dne 2. prosince 2011 je zaregistrované a vykonatelné v Anglii a Walesu v souladu s čl. 28 odst. 2 nařízení. Oznámení o registraci bylo zasláno HSE, aby ho oznámilo odpůrcům ve věci v původním řízení.

55 Předkládající soud ve své odpovědi na žádost Soudního dvora o vysvětlení uvedl, že usnesení o umístění ze dne 2. prosince 2011 několikrát prodloužil, konkrétně dne 6., 9., 16. a 21. prosince 2011, dne 11., 23. a 27. ledna 2012, dne 3., 7., 9., 16. a 24. února 2012, jakož i dne 9. března téhož roku.

K předběžným otázkám

K první otázce

56 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda rozhodnutí soudu jednoho členského státu, které stanoví umístění dítěte do uzavřené terapeutické a výchovné ústavní péče nacházející se v jiném členském státě, která je za účelem ochrany po stanovenou dobu spojena s odnětím svobody, spadá do věcné působnosti nařízení.

57 Z pátého bodu odůvodnění nařízení vyplývá, že v zájmu zajištění rovnosti všech dětí se toto nařízení vztahuje na veškerá rozhodnutí ve věci rodičovské zodpovědnosti, včetně opatření k ochraně dítěte (rozsudek ze dne 27. listopadu 2007, C, C-435/06, Sb. rozh. s. I-10141, body 47 a 48).

58 Článek 1 odst. 1 písm. b) nařízení stanoví, že toto nařízení se vztahuje na občanskoprávní věci týkající se „přiznání, výkonu, převedení a úplného nebo částečného odnětí rodičovské zodpovědnosti“.

59 Článek 2 bod 7 nařízení definuje „rodičovskou zodpovědnost“ jako „veškerá práva a povinnosti fyzické nebo právnické osoby týkající se dítěte nebo jmění dítěte, která jsou jí svěřena rozhodnutím, právními předpisy nebo právně závaznou dohodou“. Tento pojem, který je definován široce (výše uvedený rozsudek C, bod 49), zahrnuje především „právo péče o dítě a právo na styk s dítětem“, přičemž právo péče o dítě označuje podle čl. 2 bodu 9 nařízení práva a povinnosti týkající se péče osoby o dítě, a zejména právo určit místo bydliště dítěte. Podle čl. 2 bodu 8 nařízení je nositelem rodičovské zodpovědnosti „osoba, která má rodičovskou zodpovědnost k dítěti“. Skutečnost, že právo péče o dítě bylo tak jako ve věci v původním řízení přeneseno na správní orgán, není významná.

60 Pojem „občanskoprávní věci“ ve smyslu čl. 1 odst. 1 písm. b) nařízení musí být vykládán v tom smyslu, že může zahrnovat i opatření, která mají z pohledu práva členského státu veřejnoprávní povahu (výše uvedený rozsudek C, bod 51). Soudní dvůr rovněž rozhodl, že rozhodnutí členského státu, kterým se nařizuje převzetí péče o dítě a umístění dítěte do pěstounské rodiny s pobytem na území jiného členského státu, spadá pod pojem „občanskoprávní věci“, pokud toto rozhodnutí bylo přijato v rámci pravidel veřejného práva členského státu na ochranu dítěte (rozsudek ze dne 2. dubna 2009, A, C-523/07, Sb. rozh. s. I-2805, bod 29).

61 Uvedený článek 1 ve svém odst. 2 písm. d) stanoví, že tyto věci se mohou týkat „umístění dítěte do pěstounské rodiny nebo ústavní péče“.

62 Článek 56 nařízení výslovně předpokládá umístění dítěte do ústavní péče jiného členského státu.

63 Je sice pravda, že čl. 1 odst. 2 písm. d) a článek 56 nařízení výslovně neodkazují na rozhodnutí soudu členského státu o umístění dítěte do ústavní péče jiného členského státu, pokud toto umístění zahrnuje období odnětí svobody z terapeutických a výchovných důvodů. Takováto okolnost však nemůže vyloučit tato rozhodnutí z rozsahu působnosti nařízení. Z bodu 30 výše uvedeného rozsudku C totiž vyplývá, že výčet uvedený v čl. 1 odst. 2 nařízení není taxativní a má demonstrativní povahu, jak vyplývá z použití výrazu „zejména“.

64 Jak uvedli všichni zúčastnění a vlády, které předložily svá vyjádření Soudnímu dvoru, pojem „umístění do ústavní péče“ musí být vykládán tak, že zahrnuje umístění do uzavřené ústavní péče. Jakýkoli jiný výklad by totiž obzvláště zranitelným dětem, které takovéto umístění vyžadují, odepřel prospěch z nařízení a byl by v rozporu s účelem nařízení uvedeným v pátém bodu odůvodnění, kterým je zajištění rovnosti všech dětí.

65 Výjimky z rozsahu působnosti nařízení jsou stanoveny v čl. 1 odst. 3 tohoto nařízení. Písmeno g) tohoto ustanovení vyjímá z působnosti nařízení pouze „opatření přijatá v důsledku trestných činů spáchaných dětmi“, a tedy opatření zadržení dítěte, která byla uložena jako trest za spáchání trestného činu. Z uvedeného vyplývá, že umístění spojené s opatřeními, jež zbavují svobody, spadá do rozsahu působnosti nařízení, pokud je toto umístění nařízeno za účelem ochrany dítěte, a nikoli jako trest.

66 Na první předloženou otázku je proto třeba odpovědět, že rozhodnutí soudu jednoho členského státu, které stanoví umístění dítěte do uzavřené terapeutické a výchovné ústavní péče nacházející se v jiném členském státě, která je za účelem ochrany po stanovenou dobu spojena s odnětím svobody, spadá do věcné působnosti nařízení.

Ke druhé otázce

67 Svou druhou otázkou se předkládající soud snaží zjistit, jaký je rozsah povinností vyplývajících z článku 56 nařízení, pokud jde o povahu konzultací a schvalovací mechanismus umístění dítěte, jestliže toto umístění, tak jako ve věci v původním řízení, vede k odnětí svobody.

68 Předkládající soud zastává názor, že soudu členského státu v zásadě nepřísluší posoudit to, co je základem schválení umístění vydaného v jiném členském státě. Vzhledem k tomu, že se projednávaná věc týká ochrany nejlepšího zájmu dítěte, které je umístěno do uzavřené ústavní péče nacházející se v jiném členském státě, než je stát soudu, jenž zvažoval umístění, a které se nachází v obzvláště zranitelné situaci, předkládající soud se s ohledem na článek 24 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“) táže, zda článek 56 musí být vykládán v tom smyslu, že všem soudům členského státu nařizujícím umístění dítěte do ústavní péče jiného členského státu ukládá povinnost ověřit, že získaly platný souhlas od příslušného orgánu tohoto členského státu.

69 V této souvislosti se předkládající soud táže, zda orgán příslušný pro vydání souhlasu musí být výslovně pověřeným orgánem na základě opatření přijatého členským státem, pod který spadá, a schopným zajistit, že bylo provedeno nezávislé posouzení otázky, zda zvažované umístění zajistí dítěti přiměřenou péči a ochranu a zda bude provedeno v jeho nejlepším zájmu. Předkládající soud se domnívá, že příslušným orgánem nemůže být v žádném případě zařízení, ve kterém se má umístění uskutečnit.

70 V této souvislosti je třeba poukázat na to, že čl. 56 odst. 1 nařízení uvádí, že konzultace s ústředním orgánem dožádaného státu nebo jiným příslušným orgánem tohoto členského státu je povinná, pokud se v tomto členském státě pro vnitrostátní případy umístění dětí vyžaduje zásah orgánu veřejné moci. Pokud se takovýto zásah nevyžaduje, existuje podle čl. 56 odst. 4 nařízení pouze povinnost uvědomit ústřední orgán dožádaného státu nebo jiný příslušný orgán tohoto členského státu.

71 V projednávaném případě vláda Spojeného království uvedla, že v případě vnitrostátního umístění dítěte, který je mimoto srovnatelný s případem, o který se jedná ve věci v původním řízení, je zásah orgánu veřejné moci nezbytný.

72 Podle čl. 56 odst. 2 nařízení lze rozhodnutí o umístění dítěte v jiném členském státě vydat, pouze pokud „příslušný orgán“ dožádaného státu s umístěním souhlasil.

73 Z formulace „ústřední orgán nebo jiný příslušný orgán“ uvedené v čl. 56 odst. 1 nařízení vyplývá, že ústřední orgán může být příslušným orgánem. Pojem „příslušný orgán“ uvedený v čl. 56 odst. 2 tohoto nařízení tedy označuje buď „ústřední orgán“, nebo jakýkoli „jiný příslušný orgán“ ve smyslu odstavce 1 tohoto článku. Z toho vyplývá, že článek 56 nařízení v této oblasti připouští zavedení decentralizovaného systému zahrnujícího více příslušných orgánů.

74 Článek 56 nařízení je nutno vykládat ve spojení s články 53 až 55 tohoto nařízení.

75 Článek 53 nařízení stanoví, že každý členský stát určí ústřední orgán, který bude „nápomocný při používání […] nařízení“, a stanoví jeho místní nebo věcnou příslušnost. Článek 54 nařízení stanoví obecné úkoly ústředních orgánů a uvádí, že přijímají opatření ke zdokonalování používání nařízení.

76 Článek 55 nařízení stanoví, že ústřední orgány na žádost ústředního orgánu jiného členského státu nebo nositele rodičovské zodpovědnosti spolupracují v jednotlivých věcech v zájmu dosažení cílů nařízení. Podle písmene d) tohoto ustanovení ústřední orgány činí přímo nebo prostřednictvím orgánů veřejné moci nebo jiných subjektů veškeré potřebné kroky, aby poskytovaly informace a pomoc, které soudy potřebují při používání článku 56 nařízení.

77 Mimo povinnosti uvedené v článcích 53 až 56 nařízení disponují členské státy určitým prostorem pro uvážení, pokud jde o schvalovací mechanismus.

78 Článek 56 odst. 3 nařízení totiž výslovně stanoví, že postupy pro udělení souhlasu se řídí vnitrostátním právem dožádaného členského státu.

79 Dožádaný členský stát však – jak zdůraznily zejména A. C. a Komise – musí zabezpečit, aby jeho vnitrostátní právní úprava neohrozila cíle nařízení nebo ho nezbavila jeho užitečného účinku.

80 Cílem čl. 56 odst. 2 nařízení je umožnit na straně jedné, aby příslušné orgány dožádaného členského státu udělily nebo neudělily svůj souhlas s případným přijetím dotčeného dítěte, a na straně druhé, aby se soudy dožadujícího státu před vydáním rozhodnutí o umístění dítěte do ústavní péče ujistily, že v dožádaném státě budou přijata opatření za účelem umístění v tomto státě.

81 Jak vyplývá i ze samotného znění čl. 56 odst. 2 nařízení, umístění musí schválit příslušný orgán dožádaného členského státu před tím, než soud dožadujícího členského státu vydá rozhodnutí o umístění. Obligatorní povahu souhlasu zdůrazňuje skutečnost, že čl. 23 písm. g) nařízení stanoví, že rozhodnutí ve věci rodičovské zodpovědnosti se neuzná, jestliže nebyl dodržen postup stanovený v článku 56.

82 Členské státy jsou proto povinny stanovit jasná pravidla a postupy pro vydání souhlasu stanoveného v článku 56 nařízení způsobem zaručujícím právní jistotu a rychlost řízení. Postupy musí zejména umožnit, aby soud zvažující umístění mohl jednoduše určit příslušný orgán a aby příslušný orgán mohl vydat či odepřít souhlas v krátké lhůtě.

83 V této souvislosti je nutno zdůraznit význam role ústředních orgánů podle článku 55 nařízení. Pro uskutečnění cílů stanovených v nařízení je zásadní, aby ústřední orgány na žádost ústředního orgánu jiného členského státu nebo nositele rodičovské zodpovědnosti spolupracovaly zejména v zájmu zajištění toho, aby soudy dožadujícího členského státu měly k dispozici přesné a jasné informace při používání článku 56 nařízení.

84 Pokud jde o pojem „příslušný orgán členského státu pro účely vydání souhlasu s rozhodnutím o umístění vydaným soudem jiného členského státu“, je nutno připomenout, že výraz „orgán“ v zásadě označuje veřejnoprávní orgán.

85 Všichni zúčastnění a všechny vlády, které předložily svá vyjádření, se na tomto výkladu shodují.

86 Uvedený výklad dále vyplývá i ze samotného znění článku 56 nařízení. Některé jazykové verze nařízení uvádějí, že je nutný souhlas státního orgánu. Jiné jazykové verze nařízení odkazují na pojmy, z nichž vyplývá státní povaha entity, jež je pro vydání souhlasu příslušná. Kromě toho článek 56 nařízení ve svém odstavci 1 odkazuje na „orgány veřejné moci“, jejichž zásah se vyžaduje pro vnitrostátní případy umístění dětí v členském státě.

87 Důležité je však zohlednit různé koncepce členských států stran otázky, co spadá nebo nespadá do veřejného práva, protože čl. 56 odst. 3 nařízení odkazuje v souvislosti s postupy pro udělení souhlasu na vnitrostátní právo dožádaného členského státu.

88 V každém případě je třeba uvést, že souhlas zařízení, které děti přijímá za úplatu, nemůže sám o sobě představovat souhlas příslušného orgánu ve smyslu čl. 56 odst. 2 nařízení. Nezávislé posouzení přiměřenosti navrhovaného umístění totiž představuje zásadní opatření na ochranu dítěte, zejména je-li toto umístění spojeno s odnětím svobody. Zařízení, které má z umístění zisk, se v této souvislosti nemůže vyjádřit nezávislým způsobem.

89 Z důvodu zvláštních okolností věci v původním řízení, které jsou popsány v bodech 38 až 40 tohoto rozsudku, si předkládající soud kladl otázku, zda by zhojení – navzdory tomu, že umístění již bylo v zájmu dítěte provedeno – bylo možné v případě, kdy soudce, který zvažoval umístění, vycházel ze zdánlivého souhlasu, aniž byl schopen určit, zda skutečně pochází od příslušného orgánu.

90 Na jednání bylo zdůrazněno, že v nejlepším zájmu dítěte by bylo žádoucí povolit takovéto zhojení *a posteriori*, pokud se prokáže, že byly podniknuty kroky k získání souhlasu, ale soudce, který o umístění rozhodl, si není jistý, zda byl souhlas vyžadovaný článkem 56 nařízení platně vydán příslušným orgánem dožádaného členského státu. Jednalo by se tedy pouze o opravu toho či onoho aspektu řízení.

91 Komise tak zmínila situaci, ve které se soudce, který rozhodl o umístění, domníval, že má k dispozici souhlas ve smyslu článku 56 nařízení, ale z důvodu nedorozumění vydal rozhodnutí, které jde nad rámec souhlasu, jejž vydal příslušný orgán dožádaného členského státu. V takovém případě nespatřuje Komise žádné námitky, aby nařízení bylo vykládáno v tom smyslu, že soudce v průběhu vykonávacího řízení přeruší řízení, a bude tedy možné získat souhlas ve smyslu článku 56 nařízení.

92 V této souvislosti je důležité, aby v případě, že soudce dožadujícího členského státu rozhodl o umístění na základě zdánlivého souhlasu příslušného orgánu, ale informace týkající se schvalovacího postupu podle článku 56 nařízení vyvolávají pochybnosti ohledně otázky, zda byly zcela splněny požadavky tohoto článku, měl tento soudce možnost napravit situaci *a posteriori* s cílem ujistit se, že souhlas byl platně vydán.

93 Naopak, pokud se konzultace mezi dotyčnými ústředními orgány neuskutečnila nebo souhlas příslušného orgánu dožádaného členského státu nebyl vydán, musí se postup, jehož cílem je získání souhlasu, opakovat a soudce dožadujícího členského státu musí vydat nové rozhodnutí o umístění poté, co určil, že souhlas byl platně získán.

94 Zbývá ještě upřesnit, že ve věci v původním řízení vláda Spojeného království na jednání uvedla, že na rozdíl od toho, co je uvedeno v předkládacím rozhodnutí, uzavřené zařízení, o které se jedná ve věci v původním řízení, není soukromoprávním zařízením a je spravováno místním orgánem, takže souhlas vyžadovaný článkem 56 nařízení byl vydán platně.

95 Na druhou předloženou otázku je tedy třeba odpovědět, že souhlas stanovený v čl. 56 odst. 2 nařízení musí být udělen příslušným veřejnoprávním orgánem před vydáním rozhodnutí o umístění dítěte. Nepostačuje, aby svůj souhlas poskytlo zařízení, do něhož má být dítě umístěno. Za takových okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení, kdy soud členského státu, který rozhodl o umístění, má pochybnosti o tom, zda byl souhlas v dožádaném členském státě vydán platně, protože nebylo možné s jistotou určit, kdo byl v posledně uvedeném státě příslušným orgánem, je zhojení možné za účelem zabezpečení, že požadavek souhlasu stanovený v článku 56 nařízení byl zcela splněn.

Ke třetí a čtvrté otázce

96 Podstatou třetí a čtvrté otázky předkládajícího soudu, které je nutno přezkoumat společně, je, zda rozhodnutí soudu členského státu, kterým se nařizuje nucené umístění dítěte do uzavřeného zařízení nacházejícího se v jiném členském státě, musí být v dožádaném členském státě před svým vykonáním v tomto členském státě uznáno a prohlášeno za vykonatelné. Předkládající soud se rovněž táže, zda takovéto rozhodnutí o umístění vyvolává právní účinky v dožádaném členském státě před tím, než bylo prohlášeno vykonatelným.

97 V odpovědi na otázky položené Soudním dvorem podle čl. 24 druhého pododstavce statutu Soudního dvora Evropské unie a článku 54a jednacího řádu vláda Spojeného království uvedla, že usnesení ze dne 2. prosince 2011 bylo zaregistrováno a prohlášeno vykonatelným ve Spojeném království usnesením High Court of Justice (England & Wales), Family Division, Principal Registry (Spojené království) ze dne 8. března 2012.

98 HSE, S. C., A. C., Irsko a německá vláda tvrdí, že článek 21 nařízení zakládá domněnku uznání rozhodnutí vydaných soudy členského státu ve všech členských státech. Jestliže tedy soud členského státu zvažoval umístění nezletilého dítěte po stanovenou dobu do zařízení nacházejícího se v jiném členském státě a získal souhlas tohoto státu v souladu s článkem 56 nařízení, podání návrhu na prohlášení vykonatelnosti tohoto rozhodnutí o umístění není vždy nezbytné k tomu, aby toto rozhodnutí v dožádaném členském státě vyvolávalo účinky; tak je tomu i v situaci, o kterou se jedná ve věci v původním řízení.

99 Vláda Spojeného království a Komise se naopak domnívají, že takovéto rozhodnutí nevyvolává žádné účinky, dokud ho soud dožádaného členského státu neprohlásí za vykonatelné.

K uznávání

100 Podle článku 21 nařízení jsou rozhodnutí vydaná v některém členském státě v jiných členských státech uznávána, aniž je vyžadováno zvláštní řízení.

101 Jak vyplývá z druhého bodu odůvodnění nařízení, zásada vzájemného uznávání soudních rozhodnutí je základem vytvoření skutečného soudního prostoru (rozsudek ze dne 15. července 2010, Purrucker, C-256/09, Sb. rozh. s. I-7353, bod 70).

102 Podle dvacátého prvního bodu odůvodnění uvedeného nařízení by uznávání mělo být založeno na zásadě vzájemné důvěry.

103 Právě tato vzájemná důvěra umožnila zavedení závazného systému příslušnosti, který jsou povinny dodržovat všechny soudy, na něž se vztahuje působnost nařízení, a související upuštění ze strany členských států od jejich vnitrostátních pravidel o uznávání a vydávání *exequatur* ve prospěch zjednodušeného mechanismu uznávání a výkonu rozhodnutí vydaných v rámci řízení ve věcech rodičovské zodpovědnosti (výše uvedený rozsudek Purrucker, bod 72). Jak upřesňuje článek 24 uvedeného nařízení, soudy ostatních členských států nemohou přezkoumávat posouzení učiněné prvním soudem ohledně jeho příslušnosti. Kromě toho článek 26 nařízení stanoví, že rozhodnutí nesmí být v žádném případě přezkoumáváno ve věci samé.

104 Důvody pro neuznání rozhodnutí ve věci rodičovské zodpovědnosti jsou taxativně vymezeny v článku 23 nařízení. Podle tohoto čl. 23 písm. g) se rozhodnutí ve věci rodičovské zodpovědnosti neuzná, jestliže nebyl dodržen postup stanovený v článku 56.

105 Rozhodnutí soudu členského státu o umístění dítěte do zařízení v jiném členském státě bude v tomto posledně uvedeném státě uznáváno až do doby, než bude v tomto jiném členském státě případně vydáno rozhodnutí o neuznání.

106 Ze spisu nevyplývá, že by některá z dotčených osob podala podle čl. 21 odst. 3 nařízení návrh na vydání rozhodnutí o neuznání rozhodnutí o umístění.

K nezbytnosti prohlášení vykonatelnosti

107 Článek 28 odst. 1 nařízení stanoví, že „výkon rozhodnutí o výkonu rodičovské zodpovědnosti ve vztahu k dítěti vydaných v členském státě, v němž jsou vykonatelná a která byla doručena, je nařízen v jiném členském státě, byla-li tam tato rozhodnutí na návrh kterékoli zúčastněné strany prohlášena za vykonatelná“.

108 Podle čl. 28 odst. 2 nařízení nahrazuje prohlášení vykonatelnosti ve Spojeném království registrace za účelem výkonu v Anglii a Walesu, ve Skotsku nebo v Severním Irsku podle toho, kde má být rozhodnutí vykonáno.

109 S. C. tvrdila, že nařízení obecně nevyžaduje, aby donucovací opatření proti dítěti muselo být prohlášeno za vykonatelné. Takovéto prohlášení vykonatelnosti se vyžaduje pouze pro účely nuceného výkonu rozhodnutí, pokud jde o dospělého. Ve sporu v původním řízení však jak procesní opatrovník, tak matka S. C., která je účastníkem řízení, vyjádřili s umístěním svůj souhlas. Německá vláda zaujala na jednání podobný postoj, když tvrdila, že opatření, jejichž cílem je zajistit výkon rozhodnutí vydaného proti vůli dítěte, nespadají pod pojem „výkon“.

110 V této souvislosti je třeba připomenout, že rozhodnutí, kterým se nařizuje umístění dítěte do uzavřeného zařízení, spadá pod rozhodnutí o výkonu rodičovské zodpovědnosti. Ve věci v původním řízení dítě napadlo rozhodnutí soudu, kterým bylo nařízeno jeho umístění do tohoto zařízení, protože ho proti jeho vůli zbavuje svobody. Předkládající soud mimo jiné zdůrazňuje, že pokud by S. C. z uzavřeného zařízení, ve kterém je umístěna, uprchla, byla by nezbytná pomoc orgánů Spojeného království, aby S. C. byla s použitím donucení vrácena za účelem své vlastní ochrany zpět do zařízení.

111 Rozhodnutí, kterým se nařizuje umístění do uzavřeného zařízení, se dotýká základního práva na svobodu, které článek 6 Listiny přiznává „každému“, a tedy i „nezletilému“.

112 Je třeba dodat, že se v situacích, kdy osoby, které vykonávají rodičovskou zodpovědnost, souhlasily s umístěním dítěte do uzavřeného zařízení, postavení těchto osob může v závislosti na změně okolností změnit.

113 Z toho vyplývá, že pro zajištění řádného fungování systému stanoveného nařízením nucený výkon rozhodnutí soudu členského státu vůči dítěti, kterým se nařizuje jeho umístění do uzavřeného zařízení v jiném členském státě, předpokládá, že rozhodnutí bude v posledně uvedeném státě prohlášeno vykonatelným.

114 Předkládající soud, jakož i HSE, S. C., Irsko a německá vláda však s ohledem na zvláštní naléhavost věci v původním řízení vyjádřily obavy z časové prodlevy, která je nutně spojena s průběhem vykonávacího řízení. Umístění v Anglii bylo zamýšleno pouze z důvodu neexistence vhodné možnosti umístění v Irsku a nemohlo již být dále odkládáno z důvodu akutního nebezpečí poškození fyzické integrity dotyčného dítěte.

115 Jejich argumentace je v zásadě založena na myšlence, že umístění v jednom členském státě, o kterém bylo rozhodnuto v jiném členském státě, nemůže z důvodu naléhavosti a nejlepšího zájmu dítěte podléhat prohlášení dožádaného členského státu o vykonatelnosti rozhodnutí o umístění vydaného dožadujícím členským státem. Požadavek prohlášení vykonatelnosti by ohrozil účinnost přeshraničních umístění.

116 Je však třeba uvést, že zákonodárce Unie v kapitole III oddíle 4 nařízení z důvodu rychlosti výslovně upustil od požadavku prohlášení vykonatelnosti pro dva druhy rozhodnutí, a to konkrétně pro určitá rozhodnutí o právu na styk s dítětem a pro určitá rozhodnutí nařizující navrácení dítěte. Toto prohlášení je do určité míry nahrazeno osvědčením původního soudce, kterým musí být v takovém případě opatřeno soudní rozhodnutí spadající do první nebo druhé kategorie rozhodnutí.

117 V důsledku toho je vydání osvědčení podle čl. 42 odst. 1 nařízení v členském státě původu uznáno a automaticky se stává vykonatelné v jiném členském státě, aniž je možné bránit jeho uznání (rozsudek ze dne 22. prosince 2010, Aguirre Zarraga, C-491/10 PPU, Sb. rozh. s. I-14247, bod 48).

118 Z nařízení vyplývá, že pouze dva výslovně stanovené druhy rozhodnutí mohou být v členském státě za určitých podmínek vykonány i přesto, že v něm nebyly prohlášeny za vykonatelné. V důsledku toho musí být řízení o prohlášení vykonatelnosti provedeno, pokud se jedná o jiná rozhodnutí týkající se rodičovské zodpovědnosti, jež mají být v jiném členském státě vykonána.

119 Okolnosti charakterizující zvláštní naléhavost tedy samy o sobě nemohou způsobit, že vykonávací opatření budou moci být v jiném členském státě založena na rozhodnutí, kterým se nařizuje umístění do uzavřeného zařízení, jež ještě nebylo uznáno vykonatelným.

120 Schvalovací postup stanovený v čl. 56 odst. 2 nařízení nemůže nahradit prohlášení vykonatelnosti. Tato dvě řízení totiž sledují různé cíle. Zatímco cílem vydání souhlasu ve smyslu tohoto ustanovení je odstranit překážky, které by mohly bránit přeshraničnímu umístění, prohlášení vykonatelnosti slouží umožnění výkonu rozhodnutí o umístění do uzavřeného zařízení. Kromě toho článek 56 nařízení nevyžaduje zásah soudce; příslušným orgánem může být správní orgán.

121 Bez ohledu na změny, které by se zákonodárce Unie případně mohl rozhodnout přijmout v nařízení s cílem odstranit pochybnosti, které vyjádřilo více zúčastněných, kteří při jednání předložili vyjádření ohledně časové prodlevy, jež je spojena s průběhem vykonávacího řízení, je konečně nutno s cílem zajistit užitečný účinek řádného uplatňování nařízení přezkoumat, jaké možnosti toto nařízení nabízí pro dosažení účinných řešení v případě, že si přeshraniční umístění vyžaduje zvláštní rychlost.

122 V této souvislosti z čl. 31 odst. 1 nařízení vyplývá, že soud, u kterého byl návrh na prohlášení vykonatelnosti podán, neprodleně rozhodne, přičemž ani osoba, vůči níž je výkon navrhován, ani dítě nejsou v tomto stadiu řízení oprávněny podat k návrhu jakékoli připomínky. Návrh může být zamítnut pouze na základě některého z důvodů pro neuznání uvedených v článcích 22 až 24 nařízení. Rozhodnutí nesmí být za žádných okolností přezkoumáváno ve věci samé.

123 Článek 33 nařízení stanoví, že proti rozhodnutí o návrhu na prohlášení vykonatelnosti může kterákoliv strana podat opravný prostředek do jednoho měsíce od doručení tohoto prohlášení. Má-li strana, vůči níž je výkon navrhován, obvyklé bydliště v jiném členském státě, než ve kterém bylo prohlášení vykonatelnosti vydáno, prodlužuje se tato lhůta na dva měsíce a počíná běžet dnem jeho doručení. Článek 34 nařízení stanoví, že rozhodnutí vydané na základě opravného prostředku může být napadeno pouze v rámci řízení uvedených v seznamu, který každý členský stát zašle Komisi podle článku 68 nařízení.

124 Na jednání bylo zdůrazněno, že doba trvání řízení stanovených v článcích 33 a 34 nařízení může být značná, a může tedy být na újmu účinnosti a užitečnému účinku uvedeného nařízení.

125 S cílem vyhnout se tomu, aby odkladný účinek opravného prostředku podaného proti rozhodnutí o návrhu na prohlášení vykonatelnosti mohl zpochybnit krátkou lhůtu stanovenou v článku 31 nařízení, je v této souvislosti nutno, jak ve svém názoru zdůraznila generální advokátka a jak na jednání navrhla Komise, vykládat nařízení v tom smyslu, že rozhodnutí o umístění se stává vykonatelným od okamžiku, kdy soud dožádaného členského státu podle uvedeného článku 31 prohlásil toto rozhodnutí vykonatelným.

126 Znění nařízení takovémuto výkladu nebrání. Článek 28 odst. 1 nařízení totiž stanoví, že výkon rozhodnutí o výkonu rodičovské zodpovědnosti vydaných v členském státě je nařízen v jiném členském státě, byla-li tam tato rozhodnutí na návrh kterékoli zúčastněné strany prohlášena za vykonatelná.

127 Pro účely výkladu a použití nařízení je třeba s ohledem na článek 24 Listiny vycházet z kritéria nejvlastnějšího zájmu dítěte. Nejvlastnější zájem dítěte si však v případě přeshraničních umístění, která se vyznačují výjimečnou naléhavostí, může vyžadovat připuštění flexibilního řešení po dobu řízení o prohlášení vykonatelnosti, pokud by v případě neexistence takového řešení byly cíle sledované rozhodnutím, kterým se nařizuje přeshraniční umístění, ohroženy uplynutím času.

128 Kromě toho Soudní dvůr rozhodl, že na rozdíl od postupu stanoveného v článcích 33 až 35 nařízení pro návrh na prohlášení vykonatelnosti mohou být rozhodnutí vydaná podle kapitoly III oddílu 4 tohoto nařízení (právo na styk s dítětem a navrácení dítěte) prohlášena vykonatelnými soudem původu nezávisle na jakýchkoli možnostech opravného prostředku, ať již v členském státě původu, či výkonu (rozsudek ze dne 11. července 2008, Rinau, C-195/08 PPU, Sb. rozh. s. I-5271, bod 84).

129 Z výše uvedených úvah vyplývá, že aby nařízení nebylo zbaveno svého užitečného účinku, musí být rozhodnutí soudu dožádaného členského státu o návrhu na prohlášení vykonatelnosti vydáno zvlášť rychle a opravný prostředek podaný proti takovémuto rozhodnutí soudu dožádaného členského státu nemůže mít odkladný účinek.

130 Mimoto čl. 20 odst. 1 nařízení stanoví, že soudy členského státu, kde se dítě nachází, jsou za určitých podmínek oprávněny přijmout předběžná a zajišťovací opatření přípustná podle práva tohoto státu, i když k rozhodování ve věci samé je podle tohoto nařízení příslušný soud jiného členského státu. Uvedené ustanovení musí být vykládáno restriktivně, neboť představuje výjimku ze systému příslušnosti stanoveného uvedeným nařízením (rozsudek ze dne 23. prosince 2009, Detiček, C-403/09 PPU, Sb. rozh. s. I-12193, bod 38).

131 Tato opatření jsou použitelná na děti, které mají své obvyklé bydliště v jednom členském státě, pobývají dočasně či příležitostně v jiném členském státě a nacházejí se v situaci, která může závažným způsobem ohrozit jejích blaho, včetně jejich zdraví či vývoje, což odůvodňuje okamžité přijetí ochranných opatření. Dočasná povaha takových opatření vyplývá ze skutečnosti, že podle čl. 20 odst. 2 nařízení pozbývají tato opatření účinnosti v případě, že soud členského státu příslušný k rozhodování ve věci samé přijal opatření, která považuje za vhodná (výše uvedený rozsudek A, bod 48).

132 Ve věci v původním řízení vydal High Court of Justice (England & Wales), Family Division na návrh HSE usnesení na základě článku 20 nařízení, kterým nařídil předběžná a zajišťovací opatření nezbytná pro ochranné umístění S. C. až do skončení řízení o prohlášení vykonatelnosti usnesení ze dne 2. prosince 2011.

133 Na třetí a čtvrtou položenou otázku je třeba odpovědět, že nařízení je nutno vykládat v tom smyslu, že rozhodnutí soudu členského státu, kterým se nařizuje nucené umístění dítěte do uzavřeného zařízení nacházejícího se v jiném členském státě, musí být v dožádaném členském státě před svým vykonáním v tomto členském státě prohlášeno za vykonatelné. Aby nařízení nebylo zbaveno svého užitečného účinku, musí být rozhodnutí soudu dožádaného členského státu o návrhu na prohlášení vykonatelnosti vydáno zvlášť rychle a opravný prostředek podaný proti takovémuto rozhodnutí soudu dožádaného členského státu nemůže mít odkladný účinek.

K páté a šesté otázce

134 Svou pátou a šestou otázkou, které je třeba přezkoumat společně, se předkládající soud táže, zda se v případě, že soud členského státu, který podle článku 56 nařízení nařídil umístění dítěte na určitou dobu do zařízení v jiném členském státě, vydá za účelem prodloužení doby umístění nové rozhodnutí, vždy vyžaduje souhlas příslušného dožádaného členského státu stanovený v čl. 56 odst. 2 nařízení a prohlášení vykonatelnosti podle článku 28 nařízení.

135 Předkládající soud zamýšlí nařídit umístění předběžným opatřením na co nejkratší dobu a v případě potřeby rozhodnutí o umístění na stejně krátkou dobu obnovit; má tudíž za to, že není možné požadovat, aby při každém obnovení byl proveden schvalovací proces a řízení o výkonu těchto rozhodnutí.

136 HSE, S. C. a Irsko se domnívají, že i kdyby v takové situaci, o jakou se jedná ve věci v původním řízení, bylo použití článku 28 nařízení nezbytné, není nezbytné získat nové prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí o umístění pro každé rozhodnutí, kterým se prodlužuje doba trvání umístění, protože prohlášení vykonatelnosti původního rozhodnutí o umístění se vztahuje i na rozhodnutí o jeho prodloužení nebo obnovení.

137 Německá vláda, vláda Spojeného království a Komise naopak tvrdí, že ke každému rozhodnutí o prodloužení původního rozhodnutí o umístění je třeba nejprve získat souhlas příslušného orgánu dožádaného členského státu, pokud původní souhlas vydaný tímto orgánem nebyl vyjádřen takovým způsobem, že by se vztahoval i na případné prodloužení, a v každém případě musí být toto rozhodnutí v dožádaném členském státě prohlášeno vykonatelným, jako by se jednalo o nové rozhodnutí.

138 V této souvislosti je třeba připomenout, že z bodu 81 tohoto rozsudku vyplývá, že soud členského státu může vydat rozhodnutí o umístění dítěte do zařízení nacházejícího se v jiném členském státě pouze tehdy, když příslušný orgán dožádaného členského státu vydal k tomuto umístění předem souhlas.

Z uvedeného vyplývá, že pokud příslušný orgán dožádaného členského státu vydal svůj souhlas s časově omezeným umístěním příslušným soudem, nemůže být toto umístění prodlouženo, aniž by tento orgán vydal nový souhlas.

139 Jestliže je tedy tak, jako ve věci v původním řízení, umístění zamýšleno na velmi krátkou dobu, vydaný souhlas s tímto umístěním nemůže vyvolávat účinky po uplynutí doby stanovené pro toto umístění, pokud nebylo schváleno případné prodloužení této doby.

140 Soud členského státu, který zamýšlí umístit dítě do uzavřeného zařízení nacházejícího se v jiném členském státě, by proto s ohledem na účel tohoto umístění, kterým je zadržení na určitou dobu a přezkoumání v krátkých časových intervalech, zda zadržení musí, či nemusí být zachováno, mohl požádat o souhlas na dostatečně dlouhou dobu, aby se tak vyhnul nevýhodám spojeným s poskytováním opakovaných a krátkodobých souhlasů, což však neomezuje právo tohoto soudu, aby během doby, na kterou se souhlas vztahuje, zkrátil z důvodu nejvlastnějšího zájmu dítěte dobu trvání jeho umístění.

141 Pokud jde o výkon, je třeba poukázat na to, že je-li rozhodnutí soudu členského státu o umístění dítěte do zařízení nacházejícího se v jiném členském státě prohlášeno za vykonatelné, mohou se vykonávací opatření opírat o rozhodnutí, které bylo prohlášeno za vykonatelné, pouze v rámci mezí, které vyplývají ze samotného rozhodnutí.

142 V této souvislosti Soudní dvůr v kontextu nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04 s. 42) rozhodl, že neexistuje žádný důvod k tomu, aby byla rozsudku při jeho výkonu přiznána práva, která mu v členském státě původu nepřísluší, anebo účinky, které rozsudek téhož druhu vydaný přímo v členském státě, v němž se o uznání žádá, nevyvolává (rozsudky ze dne 28. dubna 2009, Apostolides, C-420/07, Sb. rozh. s. I-3571, bod 66, a ze dne 13. října 2011, Prism Investments, C-139/10, Sb. rozh. s. I-9511, bod 38).

143 Pokud z rozhodnutí o umístění vyplývá, že bylo nařízeno pouze na určitou dobu, nemůže, byť bylo prohlášeno za vykonatelné, sloužit jako základ pro nucený výkon umístění po dobu delší, než je doba stanovená v uvedeném rozhodnutí.

144 Z uvedeného vyplývá, že se pro každé nové rozhodnutí o umístění vyžaduje nové prohlášení vykonatelnosti.

145 Soud nařizující umístění však případně v souladu s možností uvedenou v bodě 140 tohoto rozsudku může zvážit nařídit umístění na přiměřenou dobu, aby se tak vyhnul nevýhodám spojeným s opakovanými a krátkodobými prohlášeními vykonatelnosti a mohl v krátkých časových intervalech přezkoumat, zda je během doby, na kterou se prohlášení vykonatelnosti vztahuje, nutno rozhodnutí o umístění přehodnotit.

146 Na pátou a šestou položenou otázku je proto nutno odpovědět, že pokud byl souhlas s umístěním podle čl. 56 odst. 2 nařízení vydán na určitou dobu, nevztahuje se na rozhodnutí, jejichž předmětem je prodloužení doby trvání umístění. Za takovýchto okolností musí být požádáno o nový souhlas. Rozhodnutí o umístění vydané v jednom členském státě, které bylo prohlášeno za vykonatelné v jiném členském státě, může být v posledně uvedeném členském státě vykonáno pouze po dobu uvedenou v rozhodnutí o umístění.

K nákladům řízení

147 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

1) **Rozhodnutí soudu jednoho členského státu, které stanoví umístění dítěte do uzavřené terapeutické a výchovné ústavní péče nacházející se v jiném členském státě, která je za účelem ochrany po stanovenou dobu spojena s odnětím svobody, spadá do věcné působnosti nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000.**

2) **Souhlas stanovený v čl. 56 odst. 2 nařízení č. 2201/2003 musí být udělen příslušným veřejnoprávním orgánem před vydáním rozhodnutí o umístění dítěte. Nepostačuje, aby svůj souhlas poskytlo zařízení, do něhož má být dítě umístěno. Za takových okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení, kdy soud členského státu, který rozhodl o umístění, má pochybnosti o tom, zda byl souhlas v dožádaném členském státě vydán platně, protože nebylo možné s jistotou určit, kdo byl v posledně uvedeném státě příslušným orgánem, je zhojení možné za účelem zabezpečení, že požadavek souhlasu stanovený v článku 56 nařízení č. 2201/2003 byl zcela splněn.**

3) **Nařízení č. 2201/2003 je nutno vykládat v tom smyslu, že rozhodnutí soudu členského státu, kterým se nařizuje nucené umístění dítěte do uzavřeného zařízení nacházejícího se v jiném členském státě, musí být v dožádaném členském státě před svým vykonáním v tomto členském státě prohlášeno za vykonatelné. Aby nařízení nebylo zbaveno svého užitečného účinku, musí být rozhodnutí soudu dožádaného členského státu o návrhu na prohlášení vykonatelnosti vydáno zvlášť rychle a opravný prostředek podaný proti takovémuto rozhodnutí soudu dožádaného členského státu nemůže mít odkladný účinek.**

4) **Pokud byl souhlas s umístěním podle čl. 56 odst. 2 nařízení č. 2201/2003 vydán na určitou dobu, nevztahuje se na rozhodnutí, jejichž předmětem je prodloužení doby trvání umístění. Za takovýchto okolností musí být požádáno o nový souhlas. Rozhodnutí o umístění vydané v jednom členském státě, které bylo prohlášeno za vykonatelné v jiném členském státě, může být v posledně uvedeném členském státě vykonáno pouze po dobu uvedenou v rozhodnutí o umístění.**

Podpisy.